

פיתוח קורסים וטכנולוגיות למידה

פיתוח קורסים באוניברסיטה הפתוחה מנוהל במסגרת דיקנט הפיתוח וטכנולוגיות למידה בראשות הדיקן פרופ' אורן סופר על שתי מחלקותיו: מרכז שה"ם (שילוב טכנולוגיות בהוראה מרחוק) והמחלקה לפיתוח אקדמי וההוצאה לאור.

תהליך הפיתוח מורכב ורב-שלבי. לצד חברי וחברות הסגל האקדמי מעורבים אנשי או"פ רבים: אנשי מקצוע מתחומי הטקסט, העיצוב, הווידאו, התוכנות, הפדגוגיה ועוד.

מרבית הקורסים מבוססים על ספרים ועל חומרי למידה טקסטואליים, מודפסים ודיגיטליים. ספרי הלימוד של האו"פ הם תשתית לקורסים הנלמדים במרבית המוסדות להשכלה גבוהה בארץ.

לצד החומרים המודפסים גדל משנה לשנה היקפם של חומרי הלימוד המוצעים בפורמטים נוספים: קורסים מצולמים בווידאו, תוכנות ולומדות. החומרים כולם, טקסטואליים וויזואליים כאחד, מוצאים את מקומם באתרי הקורסים, והם מוגשים לסטודנטים ולסטודנטיות במגוון שיטות, אשר מאפשרות להם לימוד עצמי מעניין ואפקטיבי.

קורסים שאושרו לפיתוח בתש"ף

המחלקה להיסטוריה, לפילוסופיה ולמדעי היהדות

הנאורות

חלום בלהות או אופקים חדשים (תואר שני)

ידע מדעי בעולם המוסלמי (תואר שני)

יהדות, נצרות ואסלאם: מבוא השוואתי

כיוונים חדשים במחקר החסידות (תואר שני)

לאומיות יהודית וציונות

מעברים של ידע בתרבות היהודית (תואר שני)

סמינר מחקר בנושא פמיניזם ומגדר (תואר שני)

פולמוסים ועימותים ציבוריים (תואר שני)

קורס בין-אוניברסיטאי: המזרח התיכון (תואר שני)

קורס בין-אוניברסיטאי: עם ישראל (תואר שני)

קורס בין-אוניברסיטאי: רב-תרבותיות (תואר שני)

רוסיה המודרנית: היסטוריה ותרבות (תואר שני)

המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות

אחרי מלחמה: קריאות בסיפורת

אמנות באירופה בעת החדשה המוקדמת

מבוא לאמנויות

מי מפחד ממספרים

מתודולוגיה של הוראת הקולנוע

ערים וספרים

קלאסיציזם ואמנות (תואר שני)

המחלקה לניהול ולכלכלה

ביקורת חשבונות

ביקורת חשבונות מתקדמת

דוחות כספיים מאוחדים ושיטת השווי המאזני

דיני מיסים א

דיני מיסים ב

דיני מיסים ג

דיני תאגידים ועסקים

השקעות אימפקט: חדשנות חברתית וקיימות (תואר שני)

חשבונאות ניהולית

חשבונאות ניהולית מתקדמת

חשבונאות פיננסית מתקדמת

יסודות ביקורת חשבונות

יסודות החשבונאות הפיננסית

כלכלה בין-דורית משולב התנסות מעשית

כלכלה ציבורית משולב התנסות מעשית

כלכלת ישראל משולב התנסות מעשית

כלכלת עסקים (תואר שני)

ניהול טכנולוגיה וחדשנות משולב התנסות מעשית

ניתוח דוחות פיננסיים והערכת שווי חברות

ניתוח נתוני עתק ואבטחת סייבר

סוגיות בחשבונאות פיננסית א

סוגיות בחשבונאות פיננסית ב

סוגיות מתקדמות במיסים

סוגיות עכשוויות בניהול משאבי אנוש (תואר שני)

פני העוני: היבטים חברתיים וכלכליים

המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת

עיתונות השתתפותית והספֶרה הציבורית
אקטיביזם חברתי פוליטי בעידן המדיה החדשים
דיקטיקה של הוראת התקשורת
היבטים במדיניות, חדשנות וקיימות
יחסי ציבור הלכה למעשה: סדנה והתמחות
כלכלה ציבורית ופוליטית (תואר שני)
מבוא לתולדות המלחמה
סוגיות מתקדמות בחקר שלטון מקומי (תואר שני)
סמינר דידקטי בתקשורת
עיתונאות בעידן הדיגיטלי: סדנה והתמחות
פרקטיקום בהוראת התקשורת
תוכנית ההתמחות של עיריית תל אביב-יפו (תואר שני)
תקשורת ושיח בחברות דמוקרטיות

המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה

התנסות במחקר ובכתיבה מדעית
התנסות מעשית בפסיכולוגיה
טיפול וייעוץ תעסוקתי (תואר שני)
מבוא לניתוח נתוני עתק בפסיכולוגיה (תואר שני)
מדיניות חינוך: סמינר מחקר (תואר שני)
נתוני עתק בפסיכולוגיה: מחקר ויישום (תואר שני)

המחלקה למתמטיקה ולמדעי המחשב

מבוא ללמידה חישובית
מערכות סייבר פיזיקלית
נושאים מתקדמים באבטחת המרחב המקוון (תואר שני)

המחלקה למדעי הטבע והחיים

פיסיקה קוואנטית 2

מבט על פיתוח תוכניות במחלקה לניהול ולכלכלה

המחלקה לניהול ולכלכלה עסקה השנה בפיתוח שתי תוכניות מחודשות, שיילמדו במתכונתן החדשה בשנת תשפ"א. התוכנית הראשונה היא תוכנית החשבונאות שפותחה בהתאם לרפורמה הלאומית בלימודי החשבונאות. במסגרת

הרפורמה הסטודנטיות והסטודנטים ילמדו לימודי תואר ראשון ארוכים יותר (שווי ערך לשלוש וחצי שנים באוניברסיטה רגילה במקום שלוש שנים), ואז ייגשו לבחינות של מועצת רואי חשבון. במסגרת הרפורמה בוטלה "שנת ההשלמה", שבמהלכה הסטודנטים והסטודנטיות התכוננו שנה שלמה לבחינות המועצה. במקום זאת שודרגו לימודי התואר הראשון, והכנת הסטודנטים לבחינות המועצה נעשית במסגרת לימודי התואר. תוכנית הלימודים החדשה כוללת קורסים רבים שנלמדים במודל הוראה ייחודי ללימודי חשבונאות; הסטודנטים והסטודנטיות זוכים הן להרצאה שבועית (הרצאה חיה וגם מוקלטת) הן למפגש תרגול שבו מתורגלים החומרים שנלמדו בהרצאה. מבנה זה מאפשר להגיש הרצאות מעודכנות על ידי מיטב אנשי המקצוע בתחום החשבונאות ולתרגל את החומר היטב כדי להבין ולהפנים אותו. העבודה על הרפורמה החלה לפני יותר משנה, והיא תימשך בארבע השנים הקרובות: הסטודנטים החדשים יצטרפו למסלול הרפורמה, והוותיקים ימשיכו במסלול שבו החלו.

התוכנית השנייה היא תוכנית התואר השני במינהל עסקים (MBA) שעברה גם היא שינוי מעמיק. החל משנת הלימודים תשפ"א התוכנית מציעה שלוש התמחויות: בשיווק, במימון וניהול פיננסי ובהתנהגות ארגונית וניהול משאבי אנוש. כמה מקורסי התוכנית הוותיקים מוחלפים בקורסים חדשים, קורסי ההשלמה צומצמו באופן משמעותי וקורסים רבים מציעים שיטות הערכה חלופיות, שמאפשרות לסטודנטים ולסטודנטיות לצבור תיק עבודות מקצועיות שסייעו להתפתחותם ולקידומם המקצועי. בנוסף לכך התוכנית מחזקת את הזדמנויות ה"נטוורקינג" במסגרת מועדון אסטרטגיה ומועדון יזמות שנפתחו השנה ובמפגשים עם מנהלות ומנהלים בכירים ממגוון מגזרים במשק.

בכל אחת משתי התוכניות האלו רשומים כאלף סטודנטים וסטודנטיות, ולשתיהן יחד יש אלפים רבים של בוגרים במגוון עצום של תפקידים בכל מגזרי המשק והתעשייה בארץ ובעולם. היעד הראשי שמנחה את האו"פ בפיתוח הקורסים והתוכניות במחלקה לניהול ולכלכלה הוא הענקת השכלה אקדמית לכל הסטודנטים והסטודנטיות. השכלה זו תתרום להתפתחות האישית והמקצועית שלהם, תאתגר אותם אינטלקטואלית, תעניק להם את היכולת להמשיך וללמוד לאורך החיים כלומדים עצמאיים ותתרום לחברה הישראלית.

הפקת כותרים חדשים של האוניברסיטה הפתוחה – ספרי למדא לימוד

ולסטודנטיות את רצף הלמידה המומלץ ומנגישים להם את התכנים בהתאמה אישית לקצב ההתקדמות שלהם במהלך הסמסטר.

עד היום נפתחו לסטודנטיות ולסטודנטים 35 קורסים בשיטת הרצפים. שבעה קורסים נוספים מתוכננים להיפתח בסמסטר 2021. 30 קורסים נוספים נמצאים בתהליך פיתוח ומתוכננים להילמד בשנה־שנתיים הקרובות.

מפגשי הנחיה מקוונים

השנה נפתחו קבוצות מקוונות ב־474 קורסים. 96% מהם באמצעות מערכת זום והשאר באמצעות מערכת אופק. בסך הכול נמנו בתש״ף 52,447 הרשמות לקבוצות המקוונות המהוות 38% מכלל ההרשמות. מדובר בגידול של כ־61% במספר ההרשמות לקבוצות המקוונות לעומת שנת תשע״ט.

קורסים מצולמים

תחום ההרצאות המצולמות המשיך להתפתח ולגדול גם השנה, החל מסרטונים קצרים שמיועדים להסברים ממוקדים ולהמחשות של סוגיות מסוימות בקורס ועד מערך שלם של הרצאות, שהן חומר הלימוד המרכזי בקורס, והן מחליפות בחלק מהקורסים את ספרי הלימוד, פרקים מתוכם או את מדריכי הלמידה. התוכן הלימודי מוצג בצורה ויזואלית ודינמית, ונוכחות המרצה יוצרת תחושה של מפגש עימו. מתכונת זו היא דרך חלופית ומהירה יחסית לפתח או לעדכן קורס באו״פ.

ניסויים וחדשנות

תחום אנליטיקות למידה כולל איסוף, מדידה, ניתוח והצגה של דפוסי למידה בסביבות מקוונות לטובת שיפור ההוראה, שיפור הלמידה ושיפור התכנים באתרי הקורסים. המידע מוצג באתרי הקורסים באמצעות לוח מחוונים, שמשקף באופן ויזואלי את העקבות שסטודנטיות וסטודנטים משאירים באתרים בתהליך הלמידה שלהם. הכלים שפותחו מאפשרים לסגל ההוראה לייצר התערבויות פדגוגיות מול הסטודנטים במהלך הסמסטר, והן מסייעות לסטודנטים ולסטודנטיות למקד את הלמידה ולשפר את התמדתם בקורס. לוח המחוונים של כל קורס מציג את היקף הכניסות לאתרי הקורסים ברמה יומיומית, את היקף ההשתתפות

סוג	מספר כותרים
ספרי לימוד בהפקה סופית	26
ספרי לימוד בהפקה זמנית	24
מקראות ומדריכי למידה	66

פיתוח טכנולוגיות למידה

בשל משבר הקורונה מרבית המשאבים של מרכז שה״ם הופנו החל מחודש מרס 2020 להיערכות מיידית להוראה מקוונת מלאה. לשם כך נדרשו פיתוחים רבים ומהירים והעמדת מערך תפעולי רחב היקף ויעיל.

סביבת הלמידה ואתרי קורסים

היקף הכניסות לאתרי הקורסים עלה בתקופת הקורונה בצורה דרמטית. בארבעת הימים הראשונים של סמסטר 2020 היה גידול דרמטי של 63% בהשוואה לארבעת הימים הראשונים של הסמסטר הקודם. בנקודות זמן של שידורים חיים ובתקופת הבחינות היו כניסות לאתרים בהיקפים עצומים.

בסיכום סמסטר 2020 נספר גידול של מעל 51% בסך הכניסות לאתרי הקורסים בהשוואה לאותה תקופה בסמסטר 2019. בעשרת הימים הראשונים של סמסטר 2020 נצפה גידול של 86% בהשוואה למספר הכניסות בסמסטר 2019.

פיתוח קורסים במודל של רצפי למידה מקוונים

קורסים שמפותחים בשיטה של רצפי למידה עוברים תהליך של פיתוח פדגוגי מעמיק הכולל התייחסות לכל חומרי הלימוד בקורס, למודל ההוראה ולמודל ההערכה. בקורסים אלו מושם דגש על חוויית הלמידה בדרך יצירתית ועל אופן הצגת התכנים במדיות מגוונות. בפורמט הרצפים ממשק המשתמש והיעיבוב הויזואלי מדגישים לסטודנטים

נגישות דיגיטלית

תחום הנגישות הדיגיטלית הושפע השנה ממצב החירום עקב משבר הקורונה, ומשום כך התחייב ביצוע הפעולות האלה:

- הנגשת הבחינות מהבית: הונגשו עשרות שאלוני בחינה לסטודנטים ולסטודנטיות עיוורים או עם מוגבלות בראייה בשני סוגי הבחינות – בחינות במערכת המטלות שהצריכו הנגשה של מסמכי word ובחינות באתרי הקורסים שהצריכו הנגשות של שאלות סגורות מסוג quiz. מרכזי ומרכזות הוראה עברו הדרכה מתאימה וקיבלו ליווי אישי בנושא.
- ביצוע תמלול בזמן אמת למפגשי הנחיה מקוונים: נבנתה תשתית ארגונית המאפשרת לסטודנטים ולסטודנטיות חירשים ועם מוגבלות שמיעה להשתתף במפגשי הנחיה בזום באמצעות תמלול של המפגשים הללו בזמן אמת.
- הוספת כתוביות לסרטוני הווידאו: בנוסף לכתוביות לסרטונים המוגדרים כתכנים קבועים בקורסים, השנה נוספו לפי הצורך כתוביות גם בהקלטות של מפגשי הנחיה.

במפגשים המקוונים ואת היקף הצפיות בהקלטות הווידאו. בקורסי הרצפים שולבו אנליטיקות מיוחדות המציגות לסגל ההוראה את התקדמות הסטודנטים והסטודנטיות בלמידה ברצף הקורס. במהלך השנה האחרונה פותחו יכולות חדשות ללוח המחוונים, בעיקר בתחום הווידאו, במטרה לאתר נקודות עניין בולטות.

השנה הורחבו פעולות ההטמעה וההדרכה של כלי האנליטיקות בקרב סגלי ההוראה בשיתוף המחלקה להוראה וללמידה. כמו כן התקיים פיילוט חדשני, בשיתוף עם היחידה להתמדה, בקורס מתמטיקה בדידה, העושה שימוש בלמידה חישובית (machine learning). פותחו השנה גם יכולות ל"התערבות תלוית קריטריון", שמאפשרת לסגלי ההוראה לבצע התערבויות מול סטודנטים וסטודנטיות לפי קריטריון פדגוגי שהוגדר מראש. ביולי ובאוגוסט התקיימו קבוצות מיקוד בהשתתפות כ־60 חברי וחברות סגל בכיר וסגלי ההוראה לקראת גיבוש מדיניות של שימוש באנליטיקות למידה מול סטודנטים וסטודנטיות.

